

Kaupunginhallitus 23.08.2021 § 282

§ 282

Kuntapaikkojen tarjoaminen Afganistanista Suomeen evakuoitaville, Suomelle, Euroopan unionille tai Natolle työskennelleelle afganistanilaiselle ja heidän perheenjäsenilleen

Valmistelijat / lisätiedot:
Haapalehto Teemu
Cammarano Eveliina
Ahlström Mari
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus valtuuttaa kaupunginjohtajan sopimaan valtion ja muiden kaupunkien kanssa käytävissä neuvotteluissa normaalin 30 kuntapaikan määrän ylittämisestä enintään 30 kuntapaikalla Afganistanista evakuoitaville afganistanilaisille.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Afganistanin nopeasti heikentyneen turvallisuustilanteen takia valtioneuvosto päätti ylimääräisessä istunnossa 13. elokuuta, että Afganistanissa Suomen, EU:n ja Naton palveluksessa työskennelleitä afganistanilaisia perheineen voidaan ottaa Suomeen ja heille myönnetään oleskelulupa. Päätös tehtiin ulkomaalaislain erityistä humanitaarista perustetta koskevan 93 §:n nojalla. Päätöksen taustalla on arvio, jonka mukaan edellä mainittuihin afganistanilaisryhmiin sekä heidän perheisiinsä saattaa kohdistua jatkossa ihmisoikeusloukkauksia. Hallituksen 13.8.2021 tekemällä päätöksellä voidaan ottaa Suomeen yhteensä enintään 130 henkilöä mukaan lukien heidän perheensä. Suomeen voidaan ottaa henkilöitä, jotka ovat tai ovat olleet Afganistanissa työsuhteessa Suomen valtioon tai jotka ovat tai ovat olleet EU-instituutioiden tai Naton kriisinhallintaoperaation palveluksessa.

Valtioneuvosto päätti 15. elokuuta ylimääräisessä istunnossa, että Afganistanista Suomeen voidaan ottaa vielä enintään 40 nykyistä ja entistä työntekijää mukaan lukien heidän perheensä. Tämä täydentää 13. elokuuta tehtyä päätöstä 130 henkilön ottamisesta Suomeen. Näin ollen Suomeen voidaan tuoda Afganistanista 170 henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt ELY-keskuksia kartoittamaan alueensa kuntien valmiuksia tarjota kuntapaikkoja evakuoitaville afgaaneille. Uudenmaan ELY-keskus on kääntynyt asiassa Espoon ja muiden alueensa kuntien puoleen.

Niin sanotuista kuntapaikoista, eli kuntaan osoittamisesta säädetään kotoutumisen edistämisestä säädetyn lain (30.12.2010/1386) viidennessä luvussa. Lain mukaan oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten osoittaminen kuntalaiseksi kuntiin perustuu kuntien ja ELY-keskuksen välisiin sopimuksiin.

Kuten jo kaupungin kotouttamisohjelmassa vuodelta 2014 (valtuusto 14.4.2014) todettiin, ”tosiasiassa sopimukseen perustuvien kuntapaikkojen määrä on ollut riittämätön ja valtaosa oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista siirtyy kuntiin itsenäisesti. Vastaanottava kunta ei voi vaikuttaa näin kuntalaiseksi tulevien henkilöiden määrään.”

Humanitaarisista syistä oleskeluluvan saaneet uudet espoolaiset maahanmuuttajat saavat ensimmäisen kolmen vuoden ajan tukea kotoutumiseensa hyvinvoinnin ja terveyden toimialan perhe- ja sosiaalipalveluiden tulosityksikön maahanmuuttajapalveluilta. Viime vuonna laissa kuvatun kuntaan osoittamisen prosessin mukaisesti maahanmuuttajapalveluihin tuli 10 uutta asiakasta. Maahanmuuttajapalveluiden uusien asiakkaiden kokonaismäärä vuonna 2020 oli 633 henkilöä.

Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:62) todetaan kuntapaikoista seuraavaa (s. 63):

”Lähtökohtaisesti oleskeluluvan saaneet ohjataan kuntapaikoille. Järjestelmä ei kuitenkaan kaikilta osin toimi. Luvansaaneilla on perustuslain mukainen oikeus valita asuinpaikkansa, eikä heillä ole velvollisuutta vastaanottaa tarjottua kuntapaikkaa. Monet muuttavat vastaanottokeskuksen tukemana itsenäisesti muun muuttoliikkeen tavoin suurimpiin kasvukeskuksiin, jotka eivät mm. niihin kohdistuvasta itsenäisestä muutosta johtuen pääsääntöisesti myönnä kuntapaikkoja. Tästä syystä neuvoteltuja kuntapaikkoja jää vuosittain käyttämättä: viime vuosina kuntapaikoille on pystytty ohjatusti sijoittamaan lähinnä kiintiöpakolaiset, alaikäiset ilman huoltajaa tulleet ja noin viidennes muista luvansaavista turvapaikanhakijoista.”

Selonteon mukaan (s. 56) hallituksen tavoitteena on kehittää ”kuntaan ohjaamisen alueellisen ja paikallisen strategisen suunnittelun välineitä ja yhteyttä aluekehittämiseen samoin kuin tietopohjaa ja seurantaa sekä poikkihallinnollista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa” joiden ”avulla kunnat ja alueet voivat varautua ja sitoutua kansainvälistä suojelua saavien ja turvapaikkamenettelyssä oleskeluluvan saavien vastaanottoon”.

Päätöshistoria